

POSTANOWIENIE

Dnia 27 kwietnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska (przewodniczący)

SSN Monika Koba (sprawozdawca)

SSN Grzegorz Misiurek

w sprawie z powództwa "W." Spółki z ograniczoną
odpowiedzialnością w P.

przeciwko J. F.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 27 kwietnia 2016 r.,

zażalenia strony powodowej

na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 22 grudnia 2015 r.,

- 1) uchyla zaskarżone postanowienie w części odrzucającej skargę kasacyjną powódki i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania,**
- 2) odrzuca zażalenie w pozostałej części,**
- 3) pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 22 grudnia 2015 r. Sąd Apelacyjny odrzucił skargę kasacyjną powódki „W.” spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. od wyroku tego Sądu z dnia 20 maja 2015 r. jako nieopłaconą w terminie określonym w art. 112 ust. 3 u.k.s.c. Wskazał, iż postanowieniem z dnia 5 listopada 2015 r. odmówiono powódce zwolnienia od kosztów sądowych, nie zachodziły, bowiem przesłanki do uwzględnienia wniosku. Ponadto, odrzucił ponowny wniosek powódki o zwolnienie od opłaty od skargi kasacyjnej ponad kwotę 1000 zł, jako nieoparty na nowych okolicznościach, jak tego wymaga art. 107 ust. 2 u.k.s.c. Zażaleniem powódka zaskarżyła postanowienie w całości, domagając się jego zmiany i zwolnienia od opłaty od skargi kasacyjnej ponad kwotę 1000 zł, ewentualnie jego uchylecia i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania. Zarzucając naruszenie art. 227 w związku z art. 233 § 1 k.p.c., art. 328 § 2 w związku z art. 361 k.p.c., art. 112 ust. 4 u.k.s.c. oraz art. 398 § 2 k.p.c. wniosła o objęcie kontrolą na podstawie art. 380 k.p.c. postanowień Sądu Apelacyjnego z dnia 5 listopada 2015 r. w przedmiocie oddalenia wniosku powódki o zwolnienie od kosztów sądowych w zakresie opłaty od skargi kasacyjnej i z dnia 22 grudnia 2015 r. w przedmiocie odrzucenia ponownego wniosku powódki o zwolnienie od kosztów sądowych w części ponad kwotę 1000 zł.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Postanowienie sądu drugiej instancji mające za przedmiot orzeczenie o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych czy odrzuceniu ponownego wniosku o zwolnienie od kosztów, nie jest zaskarżalne (art. 394¹ k.p.c.). Zażalenie w zakresie dotyczącym punktu pierwszego rozstrzygnięcia, dotyczącego odrzucenia ponownego wniosku powódki o zwolnienie od kosztów sądowych podlegało, zatem odrzuceniu (art. 394¹ § 3 w związku z art. 398⁶ § 2 k.p.c.). Niedopuszczalność zaskarżenia zażaleniem postanowień sądu drugiej instancji zapadłych w przedmiocie odmowy zwolnienia od kosztów sądowych nie oznacza, że postanowienia te nie podlegają kontroli, strona może, bowiem domagać się rozpoznania takiego postanowienia na podstawie art. 380 k.p.c. (art. 398²¹ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.). W niniejszej sprawie skarżąca uczyniła zadość temu wymaganiu, podniesione zarzuty podlegają, zatem rozpoznaniu przez Sąd

Najwyższy (por. m. in. nie publikowane postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2009 r., IV CZ 75/09; z dnia 17 kwietnia 2013 r., V CZ 127/12; z dnia 16 września 2014 r., V CZ 127/12; z dnia 15 kwietnia 2015 r., IV CZ 2/15, nie publ.).

Postanowieniem z dnia 5 listopada 2015 r. odmówiono powódce zwolnienia od obowiązku uiszczenia opłaty od skargi kasacyjnej (k. 758). Pismem z dnia 24 listopada 2015 r. skarżąca złożyła ponowny wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, modyfikując jedynie zakres żądanego zwolnienia, pierwotnie ubiegała się bowiem o zwolnienie od opłaty od skargi kasacyjnej w całości (k. 709 i k. 722), a w kolejnym wniosku zwolnienia ponad kwotę 1.000 zł (k. 760-761). Wykładnia art. 107 u.k.s.c. daje podstawę do wnioskowania, iż strona może domagać się zwolnienia od kosztów sądowych po oddaleniu jej poprzedniego wniosku, jeżeli powołuje się na nowe lub inne okoliczności niż te, którymi uzasadniała pierwotny wniosek. Dla oceny, czy rzeczywiście wystąpiły nowe lub inne okoliczności, o jakich mowa w tym przepisie, należy dokonać porównania sytuacji majątkowej strony przedstawionej we wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych z sytuacją zaprezentowaną przez nią w ponownym wniosku (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2015 r., IV CZ 38/15, nie publ.). Analiza obu wniosków nie pozostawia żadnych wątpliwości, iż zostały one oparte na tych samych okolicznościach, a sytuacja skarżącej między datami sformułowania wniosków nie uległa żadnym zmianom. Wbrew stanowisku powódki, zmiana okoliczności w rozumieniu art. 107 ust. 2 u.k.s.c. odnosi się do zmian w sytuacji majątkowej strony ubiegającej się o zwolnienie od kosztów sądowych, a nie modyfikacji formuły wniosku przez ograniczenie zakresu żądanego zwolnienia. Chybione jest również upatrywanie przez skarżącą dopuszczalności ponownego złożenia wniosku o zwolnienie od kosztów w niesporządzeniu przez Sąd Apelacyjny uzasadnienia postanowienia z dnia 5 listopada 2015 r. Formułując taki zarzut skarżąca pomija, iż kwestionowane postanowienie nie podlegało uzasadnieniu, jako niezaskarżalne (art. 357 § 2 i 391 § 1 k.p.c.). Natomiast ponowny wniosek o zwolnienie od kosztów nie ma służyć zwalczaniu argumentacji Sądu przedstawionej w uzasadnieniu postanowienia o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych, lecz jest instrumentem procesowym dla strony, która jest w stanie wskazać na istotne zmiany w swojej sytuacji, mogące wpływać na

odmienne rozstrzygnięcie o jej obowiązku w odniesieniu do ponoszenia kosztów sądowych. W tych okolicznościach Sąd Apelacyjny prawidłowo stwierdzając, iż zaistniała negatywna przesłanka do merytorycznego zbadania wniosku, podjął rozstrzygnięcie o jego odrzuceniu.

Sąd Apelacyjny wydając postanowienie z dnia 5 listopada 2015 r. naruszył natomiast art. 103 u.k.s.c., co wynika z motywów tego rozstrzygnięcia zawartych w uzasadnieniu postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej. Normatywne przesłanki zwolnienia od kosztów sądowych osoby prawnej dotyczą sfery faktów (brak dostatecznych środków na ich uiszczenie) oraz sfery dowodzenia (wykazanie przez stronę tego faktu). Skarżąca we wniosku przytoczyła fakty, które w jej przekonaniu przemawiają za przyznaniem jej zwolnienia od kosztów (k. 709 i k. 722) i przedstawiła dowody na ich poparcie w postaci wyciągu z rachunku bankowego, zeznania podatkowego, sprawozdań finansowych, sprawozdań zarządu, bilansu, rachunku zysków i strat, informacji i oświadczeń oraz protokołu zwyczajnego zgromadzenia wspólników (k. 724, 733-750). Sąd Apelacyjny oddalając wniosek wyszedł z założenia, że osoba prawna będąca przedsiębiorcą, w zasadzie powinna pokrywać koszty sądowe, chyba, że znajduje się w fazie likwidacji swojej działalności lub upadłości. Uzasadnienie postanowienia odmawiającego zwolnienia od kosztów nie odnosi się w najmniejszym choćby stopniu do konkretnej sytuacji skarżącej i przedstawionych przez nią dowodów. Brak w nim analizy treści wniosku i rozważenia załączonych do niego dokumentów, co nie pozwala przyjąć jakoby podano wystarczające i przekonujące argumenty przemawiające za odmową zwolnienia od kosztów.

W tej sytuacji nie można odeprzeć zarzutu skarżącej, że w chwili wydania zaskarżonego postanowienia, nie zachodziła wskazana podstawa odrzucenia skargi w postaci jej nieopłacenia. Podstawą do odrzucenia skargi kasacyjnej może być jedynie nieuiszczenie opłaty, brak podstaw do zwolnienia, od której został stwierdzony w prawidłowo przeprowadzonym postępowaniu wpadkowym. Sąd nie może się, bowiem uchylić od powinności przeprowadzenia analizy i merytorycznej oceny przedstawionych przez podmiot ubiegający się o zwolnienie od kosztów sądowych twierdzeń i środków dowodowych pod kątem braku dostatecznych

środków na uiszczenie kosztów sądowych, co czyni postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej przedwczesnym.

Z przytoczonych względów zaskarżone postanowienie podlegało uchyleniu (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.)

kc

db